

проблем слід віднести: нестачу коштів на видавництво нових підручників, складнощі у впровадженні електронних підручників, складнощі у впровадженні компетентнісно-базованих підручників. Водночас кожна країна зберігає національні особливості функціонування сектору підручникотворення.

Маріуц І. О.,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України

ЕКСПЕРТИЗА ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

У міжнародному вимірі звертаємось до теоретичних аспектів оцінювання навчальних підручників, що розробляли такі зарубіжні вчені, як Д. Вільямс (D. Williams), А. Каннінгсуорт (A. Cunningsworth) та інші. Класичною моделлю оцінювання та вибору підручника іноземної мови є опитувальник А. Каннінгсуорта (A. Cunningsworth). Л. Шелдон (L. Sheldon) запропонував взяти за основу 17 принципів оцінки ключових факторів, що впливають на вибір відповідного підручника. Дж. Мукундан (J. Mukundan) та В. Німехисалісем (V. Nimehchisalem) запропонували власний чіткий список критеріїв для оцінки підручників з англійської мови.

Під час здійснення експертизи пропонуємо оцінити підручник за такими трьома основними блоками, як:

- **загальні ознаки підручника**, а саме: відповідність навчальній програмі та навчальному плану, методологія (можливість використання під час застосування різних методик навчання іноземної мови), придатність для учнів (відповідність віку, потребам, інтересам учнів), фізичні та утилітарні властивості (привабливість компонування, ефективність застосування тексту та візуальних ефектів), довготривалість у використанні (надійність матеріалу), економічну доцільність, ефективне використання додаткових матеріалів (книга ефективно підтримується необхідними матеріалами, такими як аудіо матеріали);

- **зміст навчання-викладання** — загальний (більшість завдань у книзі цікаві, завдання змінюються від простого до складного, цілі завдань до-

сяжні, розглянуто культурні особливості, мова підручника є природною та реальною), аудіювання (книга має відповідні завдання аудіювання з чітко визначеними цілями, завдання ефективно впорядковано відповідно до рівнів складності, є автентичними або близькими до реальних мовних ситуацій), говоріння (розроблено заходи щодо налагодження змістовної комунікації, діяльність збалансовано між індивідуальною відповіддю, роботою в парах і груповою роботою), читання (тексти впорядковані, цікаві), письмо (завдання мають досяжні цілі та враховують можливості учня, цікаві), словник (навантаження (кількість нових слів у кожному уроці) відповідає рівню знань учнів, вдале розподілення (від простого до складного) лексичного навантаження по розділах та по всій книзі, слова ефективно повторюються та повторно використовуються в усій книзі), граматики (розподілення граматики є досяжним, граматики контекстуалізована, приклади цікаві, граматики введена зрозуміло й впроваджена у різних випадках протягом всієї книги);

- **вправи** (ляльні, адекватні, допомагають учням, які ще не досягли або досягли успіхів).

Дослідивши критерії експертного оцінювання підручників з іноземної мови у західному дискурсі можемо виділити важливість автентичності мови підручника та реальність створених мовних ситуацій; відповідність мовного змісту навчального підручника заявленому рівню володіння мовою, віковим та психологічним особливостям учнів; облік частоти вживання мовних одиниць під час добору мовного матеріалу; врахування спільних рис, відмінностей і особливостей системи рідної мови в порівнянні з іноземним під час добору мовного матеріалу; облік складності мовного змісту; облік іншомовних соціально-культурних реалій у мовному змісті; жанрова репрезентативність мовного змісту; стильова репрезентативність мовного змісту; функціональна репрезентативність мовного змісту; збалансованість фонетичного складу мовного змісту навчального підручника параметру розподілу звуко-буквених відповідностей у словах; збалансованість лексичного складу мовного змісту навчального підручника за такими параметрами, як відповідність лексичним мінімумам, розподіл слів за частинами мови, кількість нових слів, середня довжина нових слів, лексична щільність, лексична повторюваність і лексична сполучуваність, збалансованість граматичного складу мовного змісту навчального підручника за параметром

повторюваності граматичних конструкцій, збалансованість синтаксичного складу мовного змісту навчального підручника за параметрами кількості та середньої довжини речень у текстах, збалансованість дискурсивних елементів мовного змісту навчального підручника за такими параметрами, як розподіл пропозицій у текстах за їхніми типами, середня довжина речень, розподіл вступних слів і поєднань в організації письмового та усного дискурсу, наявність додаткових матеріалів до підручника, таких як аудіо матеріали тощо.

Першукова О. А.,

доктор педагогических наук,

старший научный сотрудник,

профессор кафедры авиационного английского языка

Национального авиационного университета

ОСОБЕННОСТИ СОЗДАНИЯ УЧЕБНЫХ МАТЕРИАЛОВ ДЛЯ РАБОТЫ ПО ТЕХНОЛОГИИ CLIL

Интегрированное обучение предметному содержанию и языку — это подход, при котором для обучения общеобразовательным предметам наряду с родным применяют неродной, чаще всего иностранный язык. Этот подход имеет различные названия, в частности «двухязычное обучение», «иммерсионное образование», «интегрированное обучение содержанию и языку» (**Integrated Language and Content Learning**), или **CLIL**. В США и Канаде подобный подход называется **Content Based Instruction**, или **CBI**. В его основу положен принцип иммерсии — «погружения» в новый язык в процессе освоения предметного содержания неязыковых предметов. В европейских странах технология **CLIL** интенсивно развивается с 1995 года, объединив группу образовательных практик. Наиболее часто языком иммерсии в наши дни является английский. Программы такого обучения отличаются по интенсивности, возрасту начала обучения, его продолжительности и количеству информации. Известный в Европе исследователь Д. Марш (**Devid Marsh**) отмечает, что применяемые в **CLIL** приемы нередко имеют междисциплинарное направление, например **environmental studies**, или **citizenship programs**, их «вплетают» в курикулум и реализуют на практике с широким исполь-